

Mei 2013

Dagsê al die belangstellendes in die geskiedenis van ou Pretoria,

Wonderlike nuus !!!! Al die name van die ou Pretoria foto's op my rekenaar is weer terug. Baie dankie aan die slim mense van Tukkies se Departement Argitektuur.

So ver ek kon vasstel is die gebou van hierdie maand se brief eers na 1900 gebou maar ek het besluit om tog die foto's te plaas. So word die herinnering aan 'n lieflike ou gebou bewaar. Presies wanneer dit gebou is en wie die argitek en bouaannemer was kon ek nie vasstel nie. Laat weet asseblief as iemand meer inligting het.

#### **9. Pretoria Gister en vandag** [Pretoria News, 1988-04-15]



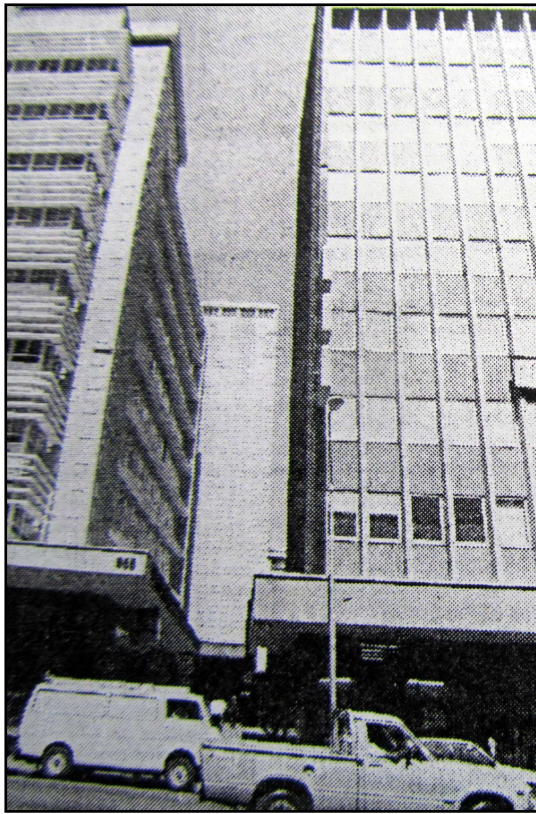
The entire staff of Caxton Printing Works, from manager to messengers, turned out for this picture in Pretorius Street a little more than 60 years ago.

It was a grand occasion for the firm, and probably one of the earliest street commercial promotions in the city. Caxton was at that time selling Waterman's pens. The pens were of an ink filling type, with a small lever attached which served to draw the ink into a rubber tube in the pen.

To promote sales Caxton's management organized a "float" carrying advertising material and staff members in special costumes through the city centre.

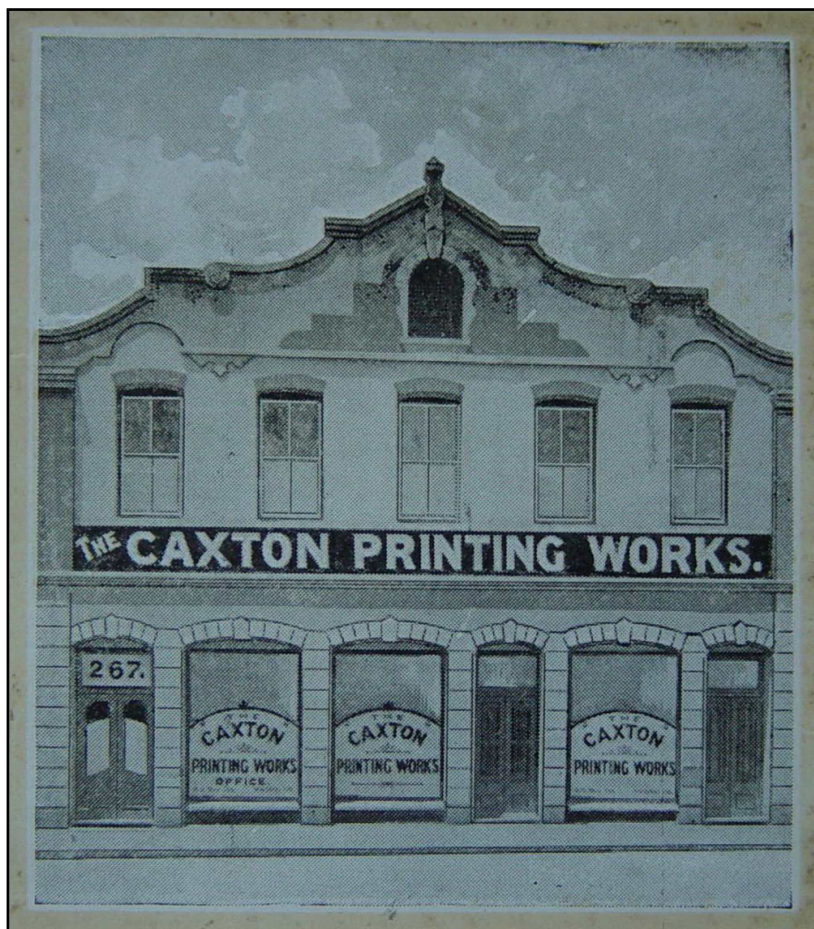
Caxton Printing Works later moved to Sunnyside, where it ceased business some years ago. The site on which our Pretoriana picture was taken is today occupied by office blocks, and the President Arcade, as seen below.

(Pretoriana picture submitted by Mrs. J.S.S. Harris of Meteor Road, Valhalla. Text by staff writer Daan de Beer.)



**President Arkade**

---



**Caxton Printing Works. Pretoriusstraat 267** [Loc-01, p217]

Die advertensie by bogenoemde foto [1913] lui:

**The Caxton Printing Works**

P.O. Box 598 Telephone 110  
Moderate Charges. Prompt Attention.  
Commercial, Legal and Colour Printers.  
Account Book Manufactures.  
Rubber Stamp Makers.  
276, Pretorius Street, Pretoria,  
Opposite Town Hall

Caxton Drukkery het in Pretoria begin kort na die Boere-oorlog en was geleë op die noord-oostelike hoek van Vermeulen- en Van der Waltstraat [waar Munitoria later gebou is]. In 1908 het die drukkery geskuif na Pretoriusstraat oorkant die Stadsaal. George Green en L.P. Gindra was die eienaars tot ná 1913 [Dun01, p232].

[Rekord 07195 in die argief van die Departement Argitektuur, Universiteit van Pretoria, bestaan uit tekeninge vir die nuwe Caxton Printing Works op Erf nr. 44, Esselenstraat, deur W. Gordon McIntosh in samewerking met Oscar Hurwitz – KvN]



**Pretoriusstraat tussen Van der Walt- en Andriesstraat**

Heel links op die foto is die gebou van die Caxton Printing Works. Net anderkant die gebou met die stoep [op die suid-oostelike hoek van Pretorius- en Andriesstraat] word die Grand Theatre later gebou. Die gebou met die toring [suid-westelike hoek van Pretorius- en Andriesstraat] is die Hotel Imperial wat voor die oorlog die Polar Hotel genoem was.

Heel agter aan die regterkant van die straat sien ons die Goewermentsgebou [vandag die Ou Raadsaal genoem]. Op die noord-westelike hoek van Pretorius- en Andriesstraat [net anderkant die bome] is Irish House, waar J.B. Kerr besigheid gedoen het as 'n "Tailor and Outfitter".

Die groot gebou regs op die foto is die Pretoriase Stadsaal. Lola Dunston [Dun01, p228] het die volgende te sê oor die stadsaal: "The foundation stone was laid by Mrs. A. Johnston, wife of the Mayor, on the 12<sup>th</sup> of April 1905. The building contained the municipal offices and a fine hall which was the scene of many public functions during the years. It was the destruction of this Town Hall in 1973 that aroused in the heart of the author such indignation and sorrow that she was determined to write this book. At the time she wrote a short poem to mark the passing of that lovely building.

Farewell old Town Hall  
No longer shall we gaze  
Upon your gentle face  
A gaping hole beneath my sole  
Is the sad remain of your proud domain.

No, not defacing  
Is the answer to replacing.  
Destroying tradition, craving demolition  
Is that man's new ambition?

A Roman wall still stands tall  
In parts of the world,  
Yet for greed of gold,  
Sixty odd years is old."

### **Bronne Geraadpleeg**

Dun-01 Dunston, Lola. 1975. **Young Pretoria 1889-1913**. Pretoria: Lola Dunston.  
Loc-01 **Lochhead's Guide, Hand-book, and Directory of Pretoria, 1913**.  
Pretoria: Transvaal Reliable Agency. 1913.

Groete tot volgend maand, Rosa Swanepoel

---

### **'n Paar interessante stukkies uit die ou koerante**

#### Telefones in het Goewermentsgebouw

De Pers, 1890/06/18

Het nieuwe Gouvernementsgebouw zal worden voorzien van een volledige stelsel van telefonen, elektrische schellen en spreekbuizen. In het gebouw zal een centraal-telefoonstation worden gemaakt met 40 aansluitingen naar de verschillende vertrekken en naar de departementen van algemeen bestuur, die niet in het gebouw zullen zijn gevestigd.

Er zal een telefoon-inrichting worden gemaakt, die den staatspresident en den staatssekretaris in de gelegenheid zal stellen om de besprekingen in den Volksraad aan te hooren, zonder dat zy in de zaal behoeven te zyn; wordt er dan een geheime zitting gehouden, dan behoeft de Voorzitter van die Raad slechts een stop te doen verzetten en die geleiding is afgebroken.

Verder zullen elektrische schellen worden aangelegd van de verskillende kamers tot het ontbieden van boden enz., en die kamers van de verschillende hoofden van departemente zullen door schellen verbonden zyn met de kamers waar hullen gewone klerken zitten, en spreekbuizen, waar zicht de eerste klerken bevinden.

Het geheel werk zal worden uitgevoerd naar planne onder directie van den heer P.C. Paff, beampste aan het telegraafwezen, en onder supervisie van den heer Wierda, gouvernements-ingenieur en architect. Aangesien de heer Paff reeds vroeger

bewezen heeft voor zulk werk zeer bekwaam te zyn, en wy weten, dat de Regeering – want de aannemers van het gebouw hebben hiermede natuurlyk niets te maken – voornemens is de noodige fondsen te verschaffen en alles in te richten volgens de hoogste eischen des tyds, twyfen wy niet of deze inrichting sal grootelyks tegemoet komen in een der behoeften van het nieuwe gebouw.

[Weet iemand miskien wat “Schellen” is?]

#### Diplomas

De Pers, 18/12/1889

In Noord Amerika is daar ‘n fabriek van dokter-diplomas ontdek, waar alle aansoekers vir 60 tot 300 dollars een kan koop. Dit word onder die naam van verskillende universiteite en fakulteite uitgereik. Veral in die suide van die Verenigde State kry die stukke groot aftrek waar mense nie net Dr. voor hul name skryf nie maar selfs as mediese dokters praktiseer. [Is dit waar vandag se skelms die idee gekry het?]

#### ‘n Wonderlike klok

De Pers, 1890/07/07

In die winkel van Balwe & Co. in Pretoria word ‘n meganiese klok tentoongestel. Dit is ‘n kunswerk, gemaak deur ‘n Duitse seun van 16 jaar wat ongeveer 9 jaar daaraan gewerk het. Dit was ongeveer 13 vt. hoog met ‘n breedte van 4 voet. Die binnekant toon verskillende gebeurtenisse in die lewe van die Saligmaker. Die twaalf apostels word deur beeldjies van ongeveer 9 duim hoog aangedui, en wanneer die klok werk, tree hulle by ‘n deur uit en buig hul hoofde voor die Saligmaker.

---

#### Van Anton Jansen

Weereens baie dankie vir ‘n besondere interessante nuusbrief, ai ek wens ek het die tyd gehad om so nou en dan ook iets te skryf. Die huidige Hove’s Drift brug is soos vele ander brûe oor Apiesrivier en Walkerspruit ongeveer sewentig jaar gelede uit voorafvervaardigde beton komponente gemaak wat soos ‘n Mechanostel inmekaar pas. Die Metroraad besef nie die besondere stukkie ingenieurswerk nie en laat die brûe verslons. Wanneer ‘n motor (gewoonlik taxi’s) in die relings vasry kry die Raad ‘n kontrakteur met ‘n kruise en sakkie sement en lap die ding.

Sien uit na jou volgende brief. Groete Anton

---

#### Van Anton van Vollenhoven

#### **Steinaecker’s Horse Historical-Archaeological research project 2013 – the Ngotsomouth outpost of the unit in the Kruger National Park**

The 2013 excavation season of the Steinaecker’s Horse military unit will be done from 4-17 August 2013. A person may opt to go for both weeks or for any of the individual weeks. A limited number of places are available. Accommodation will be provided in huts in the Balule Rest camp. This camp has no electricity, but gas fridges are available. It therefore affords the unique opportunity to experience archaeology in this almost untouched environment – we also do make enough time to do some game watching.

This is the second time that the Ngotsomouth site will be researched. The site, located close to the Balule rest camp in the Kruger Park, was used by Harry Wolhuter as a camp during the Anglo-Boer War (1899-1901). He was a member of Steinaecker’s Horse and visited the different outposts in order to deliver provisions.

Steinaecker's Horse was a military unit who fought on the side of the British during the Anglo-Boer War (1899-1902). The unit consisted of local inhabitants of the Lowveld and also included members of the local communities. These worked [as] soldiers, chefs and servants. The main task of the unit was to prevent the Boers from making contact with people who supported them from Mozambique.

The importance of the project is that it is one of only a few which investigates the Anglo-Boer War from an archaeological perspective. It also creates the opportunity to study the involvement of local tribes in the war; something that has for a long time not received attention from researchers.

The site consists of various refuse middens which will be excavated. During the 2008 excavations some glass and porcelain shards, as well as ammunition dating to the time of the Anglo-Boer War, were unearthed.

Steinaecker's Horse also contributed to the establishment of the Kruger Park. The adjutant of the unit, major A. Greenhill-Gardyne, wrote guidelines for the preservation of the wildlife in the vicinity of Sabi Bridge. This document was used by major J. Stevenson-Hamilton when he worked in the park. Various former members of the unit later on became game rangers in the park.

Any enquiries regarding the research can be directed to Dr. Anton van Vollenhoven, upon which full details on the excursion (price, transport etc) will be provided. He can be contacted at [antonv@archaetnos.co.za](mailto:antonv@archaetnos.co.za) or [avanv@telkomsa.net](mailto:avanv@telkomsa.net)